

Problem z dostępnością żłobków nie maleje

Kategoria: Polityka Społeczna

Opublikowano: piątek, 24, maj 2024 10:06

Małgorzata Orłowska

Odsłony: 957

Jedynie co czwarte dziecko miało zapewnione miejsce w żłobku – to główny wniosek z kontroli przeprowadzonej przez NIK. Choć miejsc w placówkach jest więcej, program „Maluch+” wciąż nie odpowiada na wszystkie potrzeby.

Kontrola NIK dotyczyła rozwoju systemu opieki nad dziećmi do lat 3, w tym realizacji programu „Maluch+”. Przeprowadzono ją w 20 jednostkach: w Ministerstwie Rodziny i Polityki Społecznej, w pięciu urzędach wojewódzkich, w ośmiu urzędach gmin i w sześciu podmiotach niepublicznych, które realizowały zadania z zakresu tego programu.

Jednym z instrumentów polityki rodzinnej państwa jest system usług w zakresie opieki nad małym dzieckiem. Istotną rolę w zwiększaniu miejsc opieki odgrywał program „Maluch+”, opracowany przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. Jego celem było zwiększenie dostępności terytorialnej miejsc opieki w żłobkach, klubach dziecięcych i u dziennych opiekunów dla wszystkich dzieci (w tym z niepełnosprawnościami oraz wymagających szczególnej opieki), a także podwyższenie ich standardów. Program miał nie tylko podwyższyć odsetek dzieci korzystających z placówek, ale także umożliwić zwiększenie zatrudnienia, szczególnie kobiet.

Działania podejmowane przez Ministra Rodziny i Polityki Społecznej oraz samorządy przyczyniły się zatem do rozwoju instytucji opieki nad dziećmi do lat 3, jednak były one niewystarczające dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców. Fakt, że minister nie określił wskaźników realizacji programu „Maluch+” uniemożliwia dokonanie pełnej oceny, w jakim zakresie cele te zostały zrealizowane. Mimo stale zwiększającej się liczby miejsc w placówkach, w skali całego kraju tylko co czwarte dziecko poniżej 3. roku życia miało w nich zapewnione miejsce, a ponad 45% gmin nadal pozostawało bez instytucji opieki.

Głównymi przyczynami braku tych placówek w gminach oraz nieaplikowania przez samorządy o środki z programu „Maluch+” był roczny charakter programu realizowanego w latach 2020–2021 oraz niewystarczające środki własne gmin. Koszty tworzenia miejsc w gminach poddanych kontroli wzrosły bowiem o ponad 43% w stosunku do kosztów planowanych, wskazanych w złożonych ofertach.

Skontrolowane gminy zaplanowały na ten cel blisko 15,5 mln (w tym dofinansowanie ze środków budżetu państwa lub Funduszu Pracy wyniosło ponad 9,1 mln zł). Ostatecznie jednak gminy wydały ponad 22,3 mln zł na utworzenie 343 miejsc opieki w ośmiu instytucjach.

W 2022 r. program „Maluch+” nie był ogłoszony i tym samym realizowany, co pozbawiło gminy, jak też inne podmioty, możliwości pozyskania środków na tworzenie nowych miejsc, a zakładanie placówek w tym roku opierało się wyłącznie na środkach własnych tych podmiotów. Założenia do ogłoszonego w 2023 r. Programu na lata 2022-2029 dopuszczały możliwość refundowania wydatków poniesionych w 2022 r., jednak MRiPS nie przeprowadziło żadnych analiz o ile mniej miejsc powstało w związku z nieogłoszeniem programu w 2022 r.

W latach 2020–2022 liczba gmin, w których nie funkcjonowały żadne instytucje opieki wynosiła: w 2020 r. – 1346 gmin (ponad 54% wszystkich gmin), w 2021 r. – 1204 (ponad 48%) i w 2022 r. – 1123 (ponad 45%).

Instytucje opieki w znacznej części prowadzone były przez podmioty niepubliczne. Liczba placówek przez nie prowadzonych w latach 2020–2022 wynosiła odpowiednio 5190 (82%), 5402 (80%) i 6021

Problem z dostępnością żłobków nie maleje

Kategoria: Polityka Społeczna

Opublikowano: piątek, 24, maj 2024 10:06

Małgorzata Orłowska

Odsłony: 957

(81%). Jednocześnie, wykorzystanie miejsc w placówkach niepublicznych było niższe niż w przypadku instytucji samorządowych i w latach 2020–2022 wynosiło odpowiednio: ponad 79 % (w gminnych – ponad 95%), ponad 73% (w gminnych – ponad 95%), ponad 76% (w gminnych – 96%). Przyczyną niższego wykorzystania miejsc w instytucjach niepublicznych i tym samym pozostawania w nich pustych miejsc były przede wszystkim znacznie wyższe opłaty niż w przypadku instytucji samorządowych. W gminach, w których przeprowadzono kontrole, miesięczne opłaty w placówkach samorządowych wyniosły średnio ok. 400 zł, podczas gdy w niepublicznych rodzice musieli zapłacić średnio o 800 zł więcej.

W latach 2020–2022 informowano o programie „Maluch+” poprzez spoty w telewizji i radiu oraz publikację artykułów w prasie. Łączne wydatki na ten cel wyniosły ponad 1,14 mln zł, w tym 150 tys. zł w 2020 r. i 991 tys. zł w 2022 r. Ministerstwo nie przeprowadziło jednak badań efektywności podejmowanych przedsięwzięć. Ponadto działania informacyjne skierowane były głównie do jednostek samorządu terytorialnego oraz podmiotów zamierzających prowadzić lub prowadzących instytucje opieki. Nie adresowano ich do rodziców czy opiekunów, by zachęcić ich do korzystania z tych form opieki.

W samorządach kontrola NIK objęła 10 umów o wartości ponad 8,3 mln zł realizowanych przez osiem gmin. Nieprawidłowości stwierdzono w umowach zawartych przez sześć gmin. Dotyczyły one, m.in. naruszenia przepisów ustawy pzp przy udzielaniu zamówienia publicznego dotyczącego tworzenia instytucji opieki nad dziećmi do lat 3, nieprawidłowego opisu dokumentów księgowych (lub braku) i nieterminowego rozliczenia inwestycji dofinansowanej środkami z budżetu państwa.

Źródło: NIK